

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด

จังหวัดอุตรดิตถ์

ประวัติความเป็นมา “จังหวัดอุตรดิตถ์”

อุตรดิตถ์มีความหมายว่า เมืองท่าแห่งทิศเหนือ และก่อนจะมาเป็นเมืองท่าสำคัญแต่เดิมอุตรดิตถ์เคยเป็นเมืองในปกครองของ เมืองพิษณุพนเป็นเมืองเก่าแก่ ปรากฏชุมชนอาศัยมาตั้งแต่สมัยโบราณ

สมัยก่อนประวัติศาสตร์

สมัยโบราณก่อน พ.ศ. 1000 ยังไม่มีตัวอักษรใช้กัน แต่อุตรดิตถ์มีคนอาศัยอยู่แล้วเพราะหลักฐานจากการค้นพบภาพเขียนสีโบราณบนหน้าผาเขาตาพรหม หลังที่ว่าการอำเภอทองแสนขัน และกลองมโหระทึกทำด้วยทองสัมฤทธิ์ ที่ตำบลท่าเสา อำเภอเมือง อุตรดิตถ์ เมื่อปี พ.ศ. 2470 ทำให้เราทราบว่าอุตรดิตถ์เป็นดินแดนที่มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ก่อน พ.ศ. 1000 แล้ว เพราะโบราณวัตถุที่ค้นพบดังกล่าวเป็นโลหะที่มีใช้กันอยู่ในยุคสัมฤทธิ์หรือยุคโลหะตอนต้นอันเป็นยุคก่อน ประวัติศาสตร์นั่นเอง

สมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัยท้องที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ได้มี การตั้งเมืองขึ้นหลายเมือง เช่น เมืองฝางหรือเมืองสวางคบุรี เป็นเมืองที่มีชื่อปรากฏในศิลาจารึกของกรุงสุโขทัย เมื่อคราวที่พระมหาธรรมราชาลิไทแห่งกรุงสุโขทัยได้ทรงสร้างพระมหาธาตุที่นครชุม ตอนท้ายของศิลาจารึกได้กล่าวถึง เมืองฝางซึ่งเป็นเมืองหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย และยังเป็นเมืองต่อมาจนถึงสมัยอยุธยาปัจจุบันเมืองฝางอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จากการพบตัวเมืองและสภาพมีลักษณะเดียวกับเมืองโบราณสมัยสุโขทัย นอกจากนี้ในกฎหมายลักษณะลักพา ครั้งรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 แห่ง กรุงศรีอยุธยา มีชื่อเมืองทุ่งยังอยู่ในทำเนียบด้วย ปัจจุบัน อยู่ในท้องที่อำเภอลับแล เมืองโบราณอีกเมืองหนึ่ง คือ เมืองตาซุก มีแม่น้ำ น่านเป็นคูเมืองธรรมชาติ มีคำบรรยายลักษณะเมืองในศิลา จารึกสุโขทัย ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอตรอน

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ตั้งแต่สมัยพระเจ้าอู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 1893 ปรากฏ เมืองขึ้นถึง 16 เมือง ในจำนวนนี้ มีเมืองพิษณุซึ่งอยู่ในท้องที่อุตรดิตถ์ ในปัจจุบันรวมอยู่ด้วย สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเมื่อทรงยกทัพขึ้นไปขับไล่ทหารพม่าทางหัวเมืองเหนือ พระยาสุวรรณคโลกและพระยาพิษณุ แข็งเมืองไม่ยอมเกณฑ์กำลังไปช่วย สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงจับตัว เจ้าเมืองทั้งสองประหารชีวิต และกวาดต้อนผู้คนพลเมืองมายังเมืองพิษณุโลกจนสิ้น

สมัยกรุงธนบุรี

เมื่อปีพ.ศ. 2315 สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี โปสุพลา แม่ทัพพม่าเมื่อเดินทัพผ่านเข้ามาใกล้ชายแดนไทยก็แบ่งกองทัพเข้ามาตีเอาเมืองลับแล และยกทัพเลยเข้ามาตีเมืองพิษณุ ขณะนั้นไพร่พลเมืองพิษณุยังมีน้อย พระยาพิษณุจึงรักษาเมืองไว้ และขอกำลังเมืองพิษณุโลกขึ้นไปช่วย เจ้าพระยาสุรสีห์ก็รับเกณฑ์กองทัพขึ้นไปยังเมืองพิษณุตีค่ายพม่า พระยาพิษณุยกออกมาตีกระหนาบอีกด้าน กองทัพพม่า ด้านทานไม้ไหวก็แตกหนีไปต่อมา พ.ศ. 2316 โปสุพลาแม่ทัพพม่ายกทัพตีเมืองพิษณุอีก แต่ฝ่ายไทยรู้ตัวก่อนเจ้าพระยาสุรสีห์กับพระยาพิษณุ ขวนกันยกกองทัพชุมสกัดทัพพม่า เมื่อกองทัพ พม่ายกมาถึงเจ้าพระยาสุรสีห์กับพระยาพิษณุออกกระดมตีได้รับกันเป็นสามารด ฝ่ายไทยได้ที่ชัยภูมิ ได้เปรียบพม่าตีทัพโปสุพลาแตกกลับไป การรบครั้งนี้เมื่อเข้าประจัญบาน พระยาพิษณุถือดาบสองมือเข้าไล่ฟันพม่าจนดาบหักเลื่องลือชื่อเสียงถึงเรียกชื่อกันว่า “พระยาพิษณุดาบหัก” แต่นั่นมา

สมัยรัตนโกสินทร์

ช่วงรัชกาลที่ 3 เมืองพิชัย ได้กลายเป็นหัวเมืองสำคัญ ได้เมืองขึ้นแผ่ขยายเขตแดนออกไปถึงเมืองเวียงจันทร์จดแม่น้ำโขง ต้องตรวจตรารักษาการเมืองแพร่และเมืองน่าน ตลอดจนเมืองหลวงพระบาง อันเป็นเมืองหน้าด่าน ขณะเดียวกันกับตำบลบางโพท่าอิฐซึ่งอยู่ติดแม่น้ำน่าน อันเป็นแม่น้ำสำคัญสายเดียวที่ใช้ติดต่อค้าขายขึ้นมาได้สะดวกถึงเมืองเหนือด้วย เหนือขึ้นไปสายน้ำต้นเงินมากมายไปด้วยเกาะแก่ง จึงเป็นที่รวมสินค้าจากเมืองหลวงพระบาง เมืองแพร่ เมืองน่าน ตลอดจนแคว้นสิบสองปันนาก็นำสินค้าพื้นเมืองเดินบกลงมา จำหน่ายแล้วส่งต่อล่องใต้ไปจนถึงกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ที่ตำบลบางโพท่าอิฐคงจะเจริญต่อไป ในภายหน้า ด้วยเป็นทำเลการค้าอย่างดีริมแม่น้ำน่าน ราษฎร ก็อพยพเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้นทุกปี จึงโปรดให้ตั้งเป็นเมือง อุดรดิตถ์ อันหมายถึง เมืองท่าแห่งทิศเหนือ และโปรดให้ อุดรดิตถ์เป็นเมืองขึ้นของเมืองพิชัย ต่อมาในปี พ.ศ. 2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้ย้าย ศาลากลางเมืองพิชัยไปตั้งบังคับบัญชาที่เมืองอุดรดิตถ์ เวลานั้นอุดรดิตถ์ได้กลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่กว่าเมืองพิชัยเสียอีก ปี พ.ศ. 2458 จึงโปรดให้เปลี่ยน นามเมืองพิชัยเป็นเมืองอุดรดิตถ์เป็นต้นมา จนปัจจุบัน

คำขวัญจังหวัดอุดรดิตถ์

"เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองกลางสาตหวาน"
"บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก"

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์

ในสมัย ๗๗ พ.ศ. จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อราว พ.ศ. 2483 ดำริให้มีการออกแบบทำตราประจำจังหวัดต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์และนำเสนอปูชนียสถานปูชนียวัตถุที่สำคัญ ๆ ของแต่ละจังหวัดให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้น ดังนั้น จึงได้นำรูปพระแท่นศิลาอาสน์ ซึ่งเป็นโบราณสถานคู่บ้านคูเมืองของอุดรดิตถ์ มาผูกติดลวดลายเป็นตราประจำจังหวัด ตราประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ออกแบบครั้งแรกโดยพระพรหมพิจิตรเขียนลายเส้นโดย นายอุณห์ เสวตมัลย์ โดยทำเป็นรูปมณฑปประดิษฐาน พระแท่นศิลาอาสน์ ต่อมาทางราชการให้เพิ่มเติมรายละเอียดโดยทำรูปครุฑ ซึ่งเป็นตราแผ่นดินและลวดลายกนกมาประกอบไว้ พร้อมทั้งเพิ่มตัวอักษรอุดรดิตถ์เข้าไปในตราด้วย

ธงประจำจังหวัดอุดรดิตถ์

มีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 120 เซนติเมตร ยาว 180 เซนติเมตร มีพื้นสีเสด คาด แดงสีม่วงแก่ ขนาด 70 เซนติเมตร 2 ไร่ตัดผ่านกลางผืนธง เป็นรูปกากบาทและตรงกลางผืนธง จะมี เครื่องหมายดวงตราประจำจังหวัด มีสัญลักษณ์เป็นพระแท่นศิลาอาสน์มีมณฑปสีเหลืองกรอบอยู่สอง ข้างของมณฑป เป็นลวดลายกนกสีน้ำเงินเข้ม ด้านหน้ามณฑปมีรูปครุฑสีแดง ทั้งหมดบรรจุในกรอบ วงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 70 เซนติเมตร ด้านล่างมีตัวหนังสือชื่อจังหวัด เส้นรอบขอบวง

แผนที่จังหวัดอุตรดิตถ์

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกประดู่ ดอกไม้ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ ในราวปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลเริ่มใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับแรก ได้มีโครงการพัฒนาท้องถิ่นหลายรูปแบบส่วนใหญ่เน้นเรื่องเศรษฐกิจใน ชุมชนเป็นหลัก เพื่อเป็นแบบอย่างในการพัฒนาส่วนหนึ่ง จังหวัดจึงมีนโยบายให้หน่วยงานราชการทุกแห่ง ปลูกไม้ประดับและไม้ยืนต้นในพื้นที่ของส่วนราชการทุกแห่งและเสนอแนะให้ปลูกพันธุ์ไม้ ชื่อ กัลปพฤกษ์ และพันธุ์ไม้ประดู่ ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ประเพณดอกสวยงาม และมีความแข็งแรงทนทานต่อดินฟ้า อากาศ ต้นกัลปพฤกษ์เป็นไม้เปลือกบางสู้ความแห้งแล้งไม่ได้ ตายไปเกือบหมด เหลือแต่ประดู่จึงกำหนด ให้เป็นต้นไม้ประจำจังหวัดและดอกไม้ประจำจังหวัด ในโอกาสนั้น เนื่องจากไม้ประดู่โตช้ามาก ต่อมา จึงพยายามปลูกต้นกัลปพฤกษ์ ชัยพฤกษ์ และอินทนิล ขึ้นมาใหม่อีก ซึ่งยังคงมีเหลือให้เห็นอยู่บางส่วน หนึ่งก็ถูกตัดทำลายไปเพราะกิ่งก้านมีผลกระทบต่อสายไฟฟ้าและสายโทรศัพท์ ดังนั้น จึงยังยึดถือดอกประดู่ เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดในแนวคิดเดิม ชื่อเรียก ประดู่บ้าน ประดู่ลาย สะโนและประดู่อินเดียว ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ต้นสูง 25 เมตร หรือมากกว่า ใบประกอบ 1 ใบ มี 7 - 11 ใบย่อย ใบรูปไข่ หรือไข่แกมขอบขนาน มีดอกมากเป็นสีเหลืองและมีกลิ่นหอม

สรรพคุณ

ราก แก้กษัย แก้กษัยพิษเชิงซึม แก้กษัยไข้ กล่อมโลหิต บำรุงโลหิต คุมธาตุ แก้มะเหือง
แก่น บำรุงโลหิต กล่อมโลหิต แก้มะเหือง คุมธาตุ แก้กษัย
ใบ ทำให้ฝีสุกเร็ว พอกแผล แก้มดผื่นคัน
ยาง แก้กษัยท้องเสีย แก้กษัยปากเปื่อย แก้กษัยปากแตกกระแหว

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นสัก ต้นไม้ประจำจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ต้นที่ยังอ่อนอยู่มีขนสูงได้ถึง 50 เมตร ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามวงรีกว้าง กว้าง 6 - 50 เซนติเมตร ยาว 11 - 95 เซนติเมตร ดอกช่อ ขนาดใหญ่ ออกที่ปลายกิ่ง และซอกใบบริเวณปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นผลสด รูป ค่อนข้างกลมมีขนละเอียดหนานุ่ม หุ้มเมล็ดด้วยกลีบเลี้ยงที่ขยายตัว เป็นไม้คุณภาพดีของประเทศและมี ราคาแพงใช้ในงานก่อสร้างและงานเฟอร์นิเจอร์ได้เป็นอย่างดี ตำรายาไทยใช้แก่นขับปัสสาวะ แก้วม่น้ำ แก้กษัย เปลือกต้นเข้ายา คุมธาตุ แก่นและใบขับลมในลำไส้ รักษาเบาหวาน ปัสสาวะพิการ (อาการ ปัสสาวะปวด หรือกระปริดกระปรอย หรือชุ่มชื้นสีเหลืองเข้ม หรือมีเลือด) และไตพิการ ยาพื้นบ้านใช้แก่น ผสมกับรกทองพันชั่ง หัวข้าวเย็นเหนือ หัวข้าวเย็นใต้ ต้นกำแพงเจ็ดชั้น ต้นหัวร้อยรู และหญ้าชันกาด ทั้งต้น ต้มน้ำดื่ม แก้กษัยเบาหวานพบว่าน้ำสกัดใบ ลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ ออกฤทธิ์เร็วและหมดฤทธิ์เร็ว

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุดรดิตถ์

วิสัยทัศน์ :

“เมืองแห่งคุณภาพชีวิต ผลผลิตปลอดภัย การท่องเที่ยวพัฒนา การค้าชายแดนเติบโต”

เป้าประสงค์ :

1. ประชาชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าผลิตภัณฑ์ OTOP และการตลาด
3. เป็นเมือง ๓ วัฒนธรรม ที่มีอัตลักษณ์และยกระดับการท่องเที่ยวทุกด้าน
4. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น
5. ระบบบริหารการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีศักยภาพสูงขึ้น และระหว่างประเทศ

พันธกิจ :

1. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ เด็ก มีความรู้ คู่คุณธรรม มีวินัย มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม และมีการสืบสานต่อไป มีความมั่นคงและยั่งยืนในการดำรงชีวิต
2. ส่งเสริม พัฒนา ผลผลิตด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า OTOP ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพปลอดภัย และมีระบบการตลาดที่ดี
3. ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและความสมัครสมานสามัคคีของประชาชน
4. พัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ และพลังงาน
5. ส่งเสริมพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรภูตู และการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งภายใน และระหว่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategy issue)

1. เสริมสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาคมน ชุมชนและครอบครัว เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี และการขยายผลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ :-

- 1.1 พัฒนาและปรับปรุง โครงข่ายคมนาคมผังเมืองทุกระดับ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบประปาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบผังเมือง
- 1.2 เพิ่มศักยภาพบุคลากรและระบบบริหารจัดการภาครัฐ ให้สะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน
- 1.3 พัฒนาศักยภาพมนุษย์โดยการสร้างโอกาสยกระดับคุณภาพการศึกษา และเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศได้อย่างทั่วถึง
- 1.4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชนสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ปลอดภัย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 เสริมสร้างสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ปลอดภัย เสพติด และสังคม ผู้สูงอายุ

1.6 ส่งเสริมการมีงานทำและเพิ่มรายได้ของประชาชนอย่างทั่วถึง และลดความเหลื่อมล้ำ

2. พัฒนาภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน และมีการบริหารจัดการด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ :-

2.1 ส่งเสริม พัฒนาระบบการผลิต ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ ตามนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับการตลาดในสินค้าทุกประเภท

2.2 เสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันการบริหารจัดการให้กับภาคการผลิตทุกด้าน ทุกองค์กร ให้เข้มแข็ง

2.3 เสริมสร้างการศึกษาการวิจัย การสร้างนวัตกรรม ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และพัฒนาสู่ Thailand 4.0

2.4 ส่งเสริมพัฒนาการบริการประชาชนของภาครัฐและระบบบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีธรรมาภิบาล

3. พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการภาครัฐ

กลยุทธ์ :-

3.1 ทำนุบำรุง รักษา และสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นให้ยั่งยืน

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิต สินค้า บริการ การเพิ่มรายได้

3.3 ส่งเสริมเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวกับเพื่อนบ้านทั้งภายใน และต่างประเทศ

3.4 พัฒนาการท่องเที่ยวทุกด้าน ทุกพื้นที่ โดยเน้นการท่องเที่ยวที่มีอัตลักษณ์มีศักยภาพ และยกระดับการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น

4. อนุรักษ์ ปั่นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ และส่งเสริมพัฒนาพลังงานที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ :-

4.1 การสร้างสมดุลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมกับการอนุรักษ์ พัฒนา ปั่นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

4.2 กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการจัดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ของ ประชาชน ให้เพียงพอแก่การอยู่อาศัยและการเกษตรกรรม หรือการประกอบอาชีพ

4.3 ส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของเมืองและท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน และทุกภาคส่วน

4.4 ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนควบคุมและการจัดการ ภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการและคุณภาพชีวิตของประชาชน

4.5 ส่งเสริม สนับสนุน การอนุรักษ์พลังงานและการบริหารจัดการด้านพลังงานให้มี ประสิทธิภาพสูงสุด

5. เพิ่มศักยภาพ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ

กลยุทธ์ :-

- 5.1 พัฒนาจุดผ่านแดนถาวรฤดู ในทุกด้านเพื่อให้เป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านนานาชาติที่มีศักยภาพ
- 5.2 พัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ในทุกมิติ ทุกด้าน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 5.3 พัฒนาสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือกับต่างประเทศ
- 5.4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบ Logistics ที่เอื้อต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า และการบริการทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 5.5 สนับสนุนให้มีการปรับปรุง พัฒนาการท่องเที่ยวสินค้าและบริการ บนพื้นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เทคโนโลยีดิจิทัล และ Uttaradit 4.0

การวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัด (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strengths)

1. มีเขื่อนสิริกิติ์เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และเป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าสำคัญของประเทศ โดยมี แม่น้ำน่านเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัด
2. เป็นแหล่งปลูกไม้ผล และมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายตลอดปี
3. มีจุดผ่านแดนถาวรฤดูที่เป็นประตูเชื่อมการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน
4. มีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
5. มีศูนย์กลางการเดินทางขนาดใหญ่ของภาคเหนือซึ่งสามารถพัฒนาเป็น HUB การขนส่งทางราง
6. มีแหล่งแร่เหล็กน้ำพี้ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ระบบชลประทานและแหล่งน้ำยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทางการเกษตร
2. ขาดตลาดกลางพืชผลทางการเกษตรที่ครบวงจร
3. โครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณสุขปโคก สาธารณูปการยังครอบคลุมไม่ทั่วถึง และชำรุดทรุดโทรม
4. การท่องเที่ยวยังไม่ได้มีการพัฒนาอย่างครบวงจรและเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง
5. มีบางพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย และอาจเกิดอุทกภัย และดินโคลนถล่ม
6. สถานพยาบาลที่ได้มาตรฐาน ยังกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงในอำเภอที่ห่างไกล
7. ความเจริญทางเศรษฐกิจยังกระจุกตัวในตัวเมือง ทำให้มีความเหลื่อมล้ำสูง
8. มีอัตราการว่างงานสูง

โอกาส (Opportunities)

1. นโยบายในการส่งเสริมการค้าชายแดน และการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน
2. การพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) (แม่สอด-ฤดู) และระเบียงเศรษฐกิจจาก เชียงใหม่-ฤดู (บ้านโคก) – เวียงจันทน์
3. การพัฒนารถไฟทางคู่ของรัฐบาลผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์
4. รัฐบาลมีนโยบาย Zoning พื้นที่การเกษตร ทำให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาการเกษตร

5. เทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้ช่วยในการแพร่กระจายข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์

ภัยคุกคาม (Threats)

1. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทำให้เกิดภัยธรรมชาติ ที่ไม่สามารถควบคุมหรือคาดการณ์ได้แน่นอน
2. ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และความสามารถในการแข่งขันลดลง รวมทั้งตลาดสินค้าการเกษตรราคาตกต่ำไม่แน่นอน
3. ระบบการใช้ชีวิตแบบบริโภคนิยม การรับข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ มีผลต่อค่านิยมและพฤติกรรมทางลบ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน

สภาพทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์ (ข้อมูลพื้นฐาน)

1. ลักษณะทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์

1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

อุดรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง เป็นประตูขึ้นสู่ดินแดนล้านนาตะวันออก เป็นเมืองก่อนประวัติศาสตร์ ตัวเมืองเดิมชื่อ บางโพท่าอิฐ ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดเมื่อ พ.ศ. 2476 “อุดรดิตถ์” หมายถึง เมืองท่าแห่งทิศเหนือ เป็นเมืองด่านานแม่ข่ายลับแล และเมืองถิ่นกำเนิดของวีรบุรุษชาติ “พระยาพิชัยดาบหัก” ทหารเอกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ 491 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 485 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน
ทิศใต้	ติดกับ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดกับ จังหวัดพิษณุโลก และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตชายแดนยาวประมาณ 145 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดกับ จังหวัดสุโขทัย

1.2 ภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

ที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำน่าน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม อยู่ในเขต อำเภอตรอน พิชัย และบางส่วนของ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ ลับแล และอำเภอทองแสนขัน (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

ที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขา บริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทางด้านเหนือ และด้านตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ระหว่างหุบเขาตามแนวคลองตรอน แม่น้ำปาด คลองแม่พ่อง ห้วยน้ำไคร้ และลำธารสายต่าง ๆ สลับกับภูมิประเทศเป็นเขาอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ ลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

เขตภูเขาและที่สูง อยู่ในบริเวณทางด้านเหนือ และทางตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ อำเภอลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 60% ของพื้นที่ทั้งหมด)

1.3 การใช้พื้นที่

พื้นที่ทั้งหมด 7,838 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,899,120 ไร่ หรือ 4,941,115.24 ไร่ เป็นอันดับที่ 11 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ : อันดับที่ 25 ของประเทศ

การใช้ที่ดิน

- 1) พื้นที่ป่าไม้ 2,740,786 ไร่ คิดเป็น 55.94% ของพื้นที่ทั้งหมด
 - 2) พื้นที่การเกษตร 1,248,372 ไร่ คิดเป็น 25.48 % ของพื้นที่ทั้งหมด
 - 3) พื้นที่ชุมชน สิ่งปลูกสร้าง และอื่น ๆ 858,692 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.35% ของพื้นที่ทั้งหมด
 - 4) พื้นที่แหล่งน้ำ 51,270 ไร่ หรือร้อยละ 1.05% ของพื้นที่ทั้งหมด
- (ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดอุดรดิตถ์)

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นภูมิประเทศเขตร้อนเมืองร้อน (Tropical savannah climate : A.W) ซึ่งช่วงฝนกับช่วงที่แห้งแล้งแตกต่างกันอย่างชัดเจน ฝนที่ตกในบริเวณจังหวัดอุดรดิตถ์เป็นฝนที่เกิดจากอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ฝนจะเริ่มตกในเดือนพฤษภาคมและจะตกชุกในเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน

ในระหว่างปี พ.ศ. 2553-2561 จังหวัดอุดรดิตถ์มีปริมาณฝนรวมตลอดปีสูงสุดในปี พ.ศ. 2554 วัดได้ 2,112.8 มิลลิเมตร และต่ำสุดในปี พ.ศ. 2558 วัดได้ 903.9 มิลลิเมตร อุณหภูมิต่ำสุด 10.4 องศาเซลเซียส ในปีช่วงเดือน มกราคม พ.ศ. 2559 และอุณหภูมิสูงสุด 43.6 องศาเซลเซียส ช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 อากาศหนาวเย็นและร้อนจัดในปีเดียว พ.ศ. 2559

ตารางที่ 1 ลักษณะภูมิอากาศของพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ระหว่างปี พ.ศ. 2553 – 2561

ปี (พ.ศ.)	ปริมาณ Rainfall (มิลลิเมตร)	ปริมาณน้ำฝน		จำนวน วันที่ฝนตก No.of rainy Days	อุณหภูมิ (เซลเซียส) Temperature (C)			
		สูงสุด (มิลลิเมตร)	วันที่		ต่ำสุด Minimum	วันที่	สูงสุด Maximam	วันที่
2553	1,156.7	116.8	24 ส.ค.	103	16.0	30 ธ.ค.	41.8	9 พ.ค.
2554	2,112.8	141.6	4 ก.ย.	137	14.5	26 ม.ค.	38.4	22 มี.ค.
2555	1,475.3	83.8	25 ส.ค.	119	15.0	17 ม.ค.	41.5	2 พ.ค.
2556	1,346.3	90.8	ส.ค.	118	17.0	19,21 ม.ค.	40.0	6 เม.ย.
2557	1,337.2	102.5	16 ส.ค.	111	11.0	23,24 ม.ค.	40.5	27 เม.ย.
2558	903.9	70.2	11 ส.ค.	91	14.0	2 ม.ค.	41.8	21 เม.ย.
2559	1,358.0	128.	10 ก.ค.	114	10.4	26 ม.ค.	43.6	11 พ.ค.
2560	1,445.4	114.9	16 พ.ค.	101	17.1	6 ก.พ.	40.0	13 มี.ค.
2561	1,447.1	120.6	9 ส.ค.	111	16.5	16 ม.ค.	40.0	4 มี.ค.
2562	737.3	59.2	27 ส.ค.	87	17.2	28 ม.ค.	43.0	4 พ.ค.

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดอุดรดิตถ์, มกราคม พ.ศ. 2562

หมายเหตุ ปี 2562 ข้อมูล ณ เดือน มกราคม - กันยายน 2562 (จำนวน 9 เดือน)

1.5 แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

- **อำเภอเมืองอุตรดิตถ์** อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก พิพิธภัณฑสถานพระยาพิชัยดาบหัก และพิพิธภัณฑสถานเหล็กน้ำพี้ (ใหญ่ที่สุดในโลก) หลวงพ่อเพชรวัดท่าถนน วัดพระฝางสว่างคบุรีมุนีนาถ วัดกลางธรรมสาร วัดใหญ่ท่าเสา หอวัฒนธรรมจังหวัด วัดดอยแก้ว วัดธรรมาธิปไตย น้ำตกตาดคอม้า น้ำตกแม่เฒ่า น้ำตกขุขริด น้ำตกจำเอย และจุดชมวิวยุทธาสัย
- **อำเภอลับแล** วัดพระแท่นศิลาอาสน์ วัดพระยืนพุทธบาทยุคล วัดพระนอนพุทธไสยาสน์ วัดเจดีย์ศรีวิหาร วัดดอนสัก วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง เมืองทุ่งยั้งและเวียงเจ้าเงาะ อนุสาวรีย์เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร อนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ น้ำตกแม่พูล วัดดงสระแก้ว และวัดห้องสูง
- **อำเภอพิชัย** เมืองพิชัย วัดหน้าพระธาตุ บ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก และศาลพระยาพิชัยดาบหัก
- **อำเภอตรอน** บึงทับกระดาน สวนนกเขาเหล็ก และประเพณีไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติ
- **อำเภอทองแสนขัน** บ่อเหล็กน้ำพี้และพิพิธภัณฑสถานบ่อเหล็กน้ำพี้
- **อำเภอท่าปลา** เชื้อสนธิ์ริกี้ เชื้อดินช่องเขาขาด ดอยพระธาตุ (เจดีย์กลางน้ำ) อุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน บ้านท่าเรือ และภูผาพ่อ
- **อำเภอน้ำปาด** วนอุทยานต้นสักใหญ่ อุทยานแห่งชาติคลองตรอน น้ำตกคลองตรอน ยอดดอยภูเมี่ยง ถ้ำวัวแดงและถ้ำเสือดาว ถ้ำจัน ถ้ำเต่า อ่างเก็บน้ำห้วยแมง อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว น้ำตกภูสอยดาว และน้ำตกสายทิพย์
- **อำเภอปากทำ** สุสานหอย มะค่าโมงยักษ์ และบ้านมนุษย์แมงป่อง
- **อำเภอบ้านโคก** จุดผ่านแดนถาวรภูตู๋

1.6 ศักยภาพที่สำคัญของจังหวัดอุตรดิตถ์

1.6.1 ความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ของ “จุดผ่านแดนถาวรภูตู๋” มีดังนี้

1. ด้านเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนมาก (25% ของพื้นที่ทั้งหมด) ส่วนใหญ่เป็นนาข้าวและสวนผลไม้ เป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ
 2. ด้านการค้าชายแดน จากจุดผ่านแดนถาวรภูตู๋ ไปหลวงพระบาง ด้วยระยะทางเพียง 305 กม. และจากจุดผ่านแดนถาวรภูตู๋ ไปเวียงจันทน์ ด้วยระยะทางเพียง 229 กม.
 3. ศักยภาพในการเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจ East-West Corridor” เชื่อมเมืองเมียวดีถึงเมืองปากลาย โดยจากเมืองเมียวดีประเทศเมียนมา ผ่านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผ่านสี่แยกอินโดจีนจังหวัดพิษณุโลกเข้าสู่จังหวัดอุตรดิตถ์ ข้ามไปยังเมืองปากลาย สปป.ลาว ด้วยระยะทางเพียง 422 กม.
 4. เมืองปากลาย ซึ่งติดกับชายแดนไทยที่จังหวัดอุตรดิตถ์ มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน มีท่าเรือที่ดีที่สุดของลาวตอนเหนือ สามารถรับส่งสินค้าไปถึงประเทศจีน
- จุดชายแดนที่ทำการค้าขาย และติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้า ระหว่าง จังหวัดอุตรดิตถ์ กับ สปป.ลาว
- ด้านถาวรภูตู๋ ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก : ด้านสากลภูตู๋ เมืองปากลาย
 - จุดผ่อนปรนช่องห้วยต่าง ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก : ด้านชนแก่น เมืองบ่อแดน
 - จุดค้าขายประเพณีช่องมหาราช ตำบลบ่อเบี้ย อำเภอบ้านโคก : ด้านบ้านใหม่ เมืองทุ่งมีไช

- จุดค้าขายประเพณีช่องห้วยพร้าว ตำบลห้วยมุ่น อำเภอบ้านปาด : ด้านหนองประจิด เมืองบ่อแตน

จังหวัดอุตรดิตถ์มีชายแดนติดต่อลาว 145 กิโลเมตร มีการค้าขายแดน ณ จุดผ่านแดนถาวร ภูตู ซึ่งได้รับยกย่องเป็นจุดผ่านแดนถาวร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2556 โดยเปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่ เวลา 06.00 – 20.00 น. และมีจุดผ่อนปรนทางการค้าอื่น ๆ อีก เช่น ช่องห้วยต่าง และช่องมหาราช มูลค่าการค้าชายแดนกว่า 200 ล้านบาทต่อปี ขณะนี้อยู่ระหว่างการพัฒนาบริเวณจุดผ่านแดนถาวรภูตูให้มีความพร้อมยิ่งขึ้นในการให้บริการกับผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และมีเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้านได้โดยสะดวก ดังนี้

ระยะทาง

(491 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → กรุงเทพฯ = 491 ก.ม.
(230 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → เชียงใหม่ = 230 ก.ม.
	อุตรดิตถ์ → ภูตู = 162 ก.ม.
(162 ก.ม.) (188 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูตู → ไชยะบุรี = 350 ก.ม.
(162 ก.ม.) (308 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูตู → หลวงพระบาง = 470 ก.ม.
(162 ก.ม.) (258 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูตู → เวียงจันทน์ = 420 ก.ม.
(179 ก.ม.) (80 ก.ม.) (8 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ตาก → แม่สอด → เมียวดี = 267 ก.ม.

ตารางที่ 2 จำนวนราษฎร และยานพาหนะ ผ่านเข้า-ออก ด้านชายแดนจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2558-2562 (ก.ย. 2562)

รายการ		2558	2559	2560	2561	2562
ราษฎร	ไทย	65,419	50,681	53,970	50,336	24,085
	ลาว	45,996	42,162	42,551	38,784	30,358
รวม		111,415	92,843	96,521	89,120	54,443
ยานพาหนะ	ไทย	25,956	20,787	23,716	17,787	9,524
	ลาว	14,519	13,675	11,194	14,082	7,926
รวม		40,475	34,462	35,210	31,869	17,450

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์, กันยายน พ.ศ. 2562

1.6.2 ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว

“เมืองลับแล” มีเอกลักษณ์ทั้งทางภูมิศาสตร์ ความสวยงามของธรรมชาติ อาหารผลไม้ ผสมผสานกับประเพณีและวิถีชีวิตชุมชนที่สืบทอดมาช้านาน รวมทั้งจังหวัดอุตรดิตถ์ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอื่น ๆ อีกมาก ที่มีความอุดมสมบูรณ์และสวยงาม อาทิ เขื่อนสิริกิติ์ อุทยานแห่งชาติต้นสักใหญ่ อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว

1) การท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ทั้งด้านประวัติศาสตร์และธรรมชาติ เช่น ภูสอยดาว สามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดในภูมิภาคนี้ และประเทศเพื่อนบ้านได้โดยเป็นประตูเชื่อม 4 เมืองมรดกโลก ที่ใกล้ที่สุด : กำแพงเพชร / สุโขทัย / ศรีสัชนาลัย / หลวงพระบาง และเชื่อมโยงสู่ประเทศในกลุ่มอินโดจีน / อาเซียน ได้โดยสะดวกอีกเส้นทางหนึ่งของประเทศ

2) จุดที่ตั้งเป็นประตูเชื่อมภาคเหนือตอนบนกับภาคอีสานตอนบน

3) แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ (เขื่อนสิริกิติ์) และแม่น้ำสำคัญ

3 สาย (แม่น้ำน่าน / แม่น้ำปาด / คลองตรอน) มีฝนตกชุก

4) เส้นทางคมนาคมดี สะดวกทั้งทางรถไฟ และรถยนต์ และมีพื้นที่ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์ขนส่งสินค้า ทางรางรถไฟ (Contrainer Yard : CY) ที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ

2. ข้อมูลการเมืองการปกครอง

จังหวัดอุตรดิตถ์แบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 67 ตำบล 613 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ พิษณุ ตรอน ลับแล ท่าปลา น้ำปาด ฟากท่า บ้านโคก และอำเภอทองแสนขัน

การแบ่งเขตการบริหารราชการ 3 ระดับ คือ

1. ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จำนวน 60 หน่วยงาน
2. ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 33 หน่วยงาน
3. ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 80 แห่ง ประกอบด้วย
 - 3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
 - 3.2 เทศบาลเมืองฯ จำนวน 1 แห่ง
 - 3.3 เทศบาลตำบล จำนวน 25 แห่ง
 - 3.4 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 53 แห่ง

ตารางที่ 3 การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์

อำเภอ	พื้นที่ ตร.กม.	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง/ตำบล	อบต.	ระยะทางห่างจากจังหวัด
เมืองอุตรดิตถ์ (รวม ทม./ทต.)	765.476	17	158	11	7	-
ตรอน	314.510	5	47	2	5	22 กม.
ท่าปลา	1,710.000	7	76	3	6	40 กม.
น้ำปาด	1,448.000	7	58	1	7	72 กม.
ฟากท่า	1,018.670	4	31	1	4	113 กม.

บ้านโคก	1,055.120	4	31	1	3	165 กม.
พิชัย	736.000	11	98	2	11	45 กม.
ลับแล	503.020	8	65	4	6	8 กม.
ทองแสนขัน	803.000	4	49	1	4	42 กม.
รวม 9 อำเภอ	8,353.796	67	613	26	53	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์, สิงหาคม พ.ศ. 2562

ประชากร จำนวนประชากรของจังหวัดอุตรดิตถ์ ณ เดือนสิงหาคม 2562 มีทั้งสิ้น 454,077 คน เป็นชาย 222,189 คน หญิง 231,888 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 54 คน ต่อตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ โดยมีความหนาแน่น 194 คน ต่อตารางกิโลเมตร และอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านโคก 14 คน ต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 4 จำนวนประชากรจังหวัดอุตรดิตถ์

พื้นที่	จำนวนประชากร			จำนวน หลังคาเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
เมืองอุตรดิตถ์	71,719	76,599	148,318	59,146
ตรอน	16,503	17,564	34,067	11,588
ท่าปลา	21,761	21,891	43,652	14,423
น้ำปาด	18,257	18,319	36,576	13,326
ฟากท่า	7,033	7,264	14,297	5,414
บ้านโคก	7,389	7,165	14,554	6,231
พิชัย	36,864	38,987	75,851	26,779
ทองแสนขัน	15,751	15,954	31,705	11,093
ลับแล	26,912	28,145	55,057	22,042
รวม	222,189	231,888	454,007	170,042

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุตรดิตถ์, สิงหาคม พ.ศ. 2562

3. ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

3.1 ลักษณะทางสังคม สภาพพื้นที่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในเขตรอยต่อแห่งวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้าง และภาคกลาง เป็นผลให้ลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษาถิ่นและงานประเพณีพื้นบ้านต่าง ๆ มีลักษณะผสมผสาน ประชากรบางส่วนพูดภาษาไทยภาคกลาง บางส่วนพูดภาษาไทยภาคเหนือ และบางส่วนพูดภาษาลาว เป็นต้น

3.2 การศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 471 แห่ง มีครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 6,083 คน นักเรียน นักศึกษา 84,071 คน ซึ่งอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน/นักศึกษา เป็น 1 : 14

จังหวัดอุดรดิตถ์มีสถานศึกษาในพื้นที่รวมทั้งหมด 471 แห่ง จำนวนนักเรียน/นักศึกษา
จำนวนครูและบุคลากร จำแนกตามสังกัด ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนนักเรียน/นักศึกษา ครูและบุคลากร จำแนกตามสังกัด

ที่	สังกัด	จำนวน สถานศึกษา	จำนวน นักเรียน	จำนวนครู และบุคลากร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		256	40,865	3,622
1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1	161	18,414	1,678
2	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2	77	8,297	949
3	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39	18	14,154	995
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน		10	5,533	348
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา		2	9,169	459
1	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	1	7,270	403
2	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	1	1,899	56
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา		6	9,123	371
1	สถานศึกษาของรัฐ	5	7,384	299
2	สถานศึกษาของเอกชน	1	1,739	72
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย		10	6,478	263
1	สำนักงาน กศน. จังหวัดอุดรดิตถ์	9	6,137	231
2	ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน อุดรดิตถ์	1	341	32
สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ		1	298	58
	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรดิตถ์	1	299	58
สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุดรดิตถ์		181	11,870	880
1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	168	4,818	467
2	โรงเรียนเทศบาล	12	6,652	397
3	โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัด	1	400	16
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน		2	139	19
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ		2	88	11
	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา	2	88	11
สถาบันพระบรมราชชนก		1	507	52
	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุดรดิตถ์	1	507	52
รวมทั้งสิ้น		471	84,071	6,083

3.3 การศาสนา ประชากรของจังหวัดอุดรดิตถ์ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 99.66 รองลงมาคือ ศาสนาคริสต์ และอิสลาม ประมาณ ร้อยละ 0.34

- วัด จำนวน 345 แห่ง (พระอารามหลวง 2 แห่ง)
- สำนักสงฆ์ 120 แห่ง
- โบสถ์คริสต์ 19 แห่ง

- พระภิกษุ 1,208 รูป/สามเณร 89 รูป

3.4 ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม (เมือง 3 วัฒนธรรม) จังหวัดอุดรดิตถ์มี ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ที่สำคัญ 3 ลักษณะ คือ 1) ล้านช้าง 2) ล้านนา 3) สุโขทัย หรือ รัตนโกสินทร์ และมีงานประเพณีที่สำคัญ ดังนี้

➢ **งานพระยาพิชัยดาบหักและงานกาชาดจังหวัดอุดรดิตถ์** เป็นงานเทศกาลเชิดชูเกียรติ และรำลึกถึงพระยาพิชัยดาบหักที่มีต่อประเทศชาติ ซึ่งจะจัดขึ้น ณ สนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก หน้า ศาลากลาง จังหวัดอุดรดิตถ์ ในวันที่ 7 - 16 มกราคม ของทุกปี

➢ **งานนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์** พระยืนพุทธบาทยุคล และพระนอน พุทธไสยาสน์ สันนิษฐานว่ามีการจัดงานสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เพื่อร่วมกันทำบุญตักบาตรและนพ พระแท่นศิลาอาสน์ ในวันขึ้น 8-15 ค่ำ เดือน 3 (วันมาฆบูชา) ของทุกปี ณ วัดพระแท่นศิลาอาสน์ (พระอารามหลวง)

➢ **มหรหรมเหล็กน้ำพี้ และของดีทองแสนขัน** จัดขึ้นเป็นประจำ ระหว่างวันที่ 20 - 21 มีนาคมของทุกปี

➢ **งานประเพณีอัฐมิบูชา** เป็นพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพจำลองของ พระพุทธเจ้า ประกอบการแสดง แสง สี เสียง กำหนดจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ - แรม 8 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี ณ วัด บรมธาตุทุ่งยั้ง อำเภอลับแล

➢ **งานเทศกาลกลางสาตหวาน และมหรหรมของดีเมืองอุดรดิตถ์** เป็นการจัดงานเพื่อกระตุ้น ให้เกษตรกรปรับปรุงพันธุ์กลางสาต และส่งเสริมการขายผลไม้ต่าง ๆ และผลิตภัณฑ์สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่ง ผลิตภัณฑ์ ณ สนามกีฬาพระยาพิชัยดาบหัก มีกำหนดจัดขึ้นในช่วงกลางเดือนกันยายน - ต้นเดือนตุลาคม ของทุกปี โดยมีระยะเวลาการจัดงานประมาณ 10 วัน

➢ **ประเพณีไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติ** จัดในช่วงวันที่ 3 - 5 ธันวาคมทุกปี ซึ่งเป็นการ แสดงออกถึงความจงรักภักดีแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ซึ่งอำเภอตรอน มีแม่น้ำน่านไหลผ่าน ประชาชนจึงพร้อมใจกันจัดงานประเพณีไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติ และพิธีขอขอบคุณ พืชพันธุ์ ัญญาหาร และสายน้ำขึ้นเป็นประจำทุกปี

4. ข้อมูลเศรษฐกิจ

4.1 รายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัว

ในปี 2560 รายได้เฉลี่ยประชากรต่อหัว (GPP Per Capital) ของจังหวัดอุดรดิตถ์ เท่ากับ 87,982 บาท เป็นอันดับที่ 10 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ และเป็นอันดับที่ 52 ของประเทศ (ที่มา : ข้อมูลสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ในปี 2560 ของจังหวัดอุดรดิตถ์ 38,106 ล้านบาท เป็นอันดับที่ 12 ของ 17 จังหวัดภาคเหนือ และอันดับที่ 59 ของประเทศ

4.2 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัด

ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดอุดรดิตถ์ ขึ้นกับภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และการขายส่ง การขายปลีกเป็นสำคัญ ตามลำดับ

4.2.1) เศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิตถ์ปี 2563

เศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิติในปี 2563 คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 3.0 หรือในช่วงร้อยละ 2.5 - 3.5 โดยภาคการผลิตคาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 3.0 (หรือร้อยละ 2.5 - 3.5) ซึ่งจะถูกขับเคลื่อนโดยการ ผลิตภาคอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 4.3 (หรือร้อยละ 3.8 - 4.8) ตามการขยายตัวของการผลิต สุรากลั่นและอุตสาหกรรมก่อสร้างที่ขยายตัวจากการก่อสร้างภาครัฐ สำหรับภาคบริการ คาดว่าจะสามารถ ขยายตัวได้เช่นกันโดยคาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 3.0 (หรือร้อยละ 2.5 - 3.5) ซึ่งขับเคลื่อนโดยบริการทาง การแพทย์ การศึกษาและภาคการเงินการธนาคาร สำหรับภาคเกษตรคาดว่าจะขยายตัวได้อย่างจำกัดที่ร้อยละ 1.6 (หรือร้อยละ 1.1 - 2.1) โดยคาดว่าปริมาณน้ำอาจไม่เพียงพอในการเพาะปลูกพืชหลัก ประกอบกับราคา ผลผลิตยังคงผันผวนตามตลาดโลก ภาคการใช้จ่ายปี 2563 คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 4.3 (หรือร้อยละ 3.8 - 4.8) ประกอบด้วย การขยายตัวของบริการร้อยละ 2.0 (หรือร้อยละ 1.5 - 2.5) โดยคาดว่าจะฟื้นตัวได้ เล็กน้อยจากอานิสงส์ของมาตรการกระตุ้นการใช้จ่ายที่คาดว่าจะมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนการลงทุนของภาค ธุรกิจคาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 3.0 (หรือร้อยละ 2.5 - 3.5) จากปัจจัยสนับสนุนจากโครงการก่อสร้างของ ภาครัฐในจังหวัด ส่วนการใช้จ่ายภาครัฐคาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 6.3 (หรือร้อยละ 5.8 - 6.8) จากโครงการ ก่อสร้างของภาครัฐในจังหวัด การค้าขายแดนคาดว่าจะเติบโตร้อยละ 10.0 (หรือร้อยละ 9.5 - 10.5) จากการ ขยายตัวอย่างต่อเนื่องของการส่งออกน้ำมันเชื้อเพลิงและสินค้าอุปโภคบริโภค สำหรับอัตราเงินเฟ้อของจังหวัด ในปี 2563 คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 1.0 (หรือร้อยละ 0.5 - 1.5) ตามแนวโน้มราคาน้ำมันของตลาดโลก (ที่มา : รายงานประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิติ สำนักงานคลังจังหวัดอุดรดิติ ข้อมูล ณ มีนาคม 2562)

4.2.2) โอกาสทางเศรษฐกิจจังหวัดอุดรดิติ ความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์

1) ระเบียบเศรษฐกิจ หลวงพระบาง-อินโดจีน-เมะล่าย (LIMEC)

จังหวัดอุดรดิติเป็นหนึ่งในกลุ่มความร่วมมือ คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน กลุ่ม จังหวัดภาคเหนือล่าง 1 อันประกอบด้วย จังหวัดอุดรดิติ ตาก เพชรบูรณ์ สุโขทัยและพิษณุโลก ซึ่งได้มี ความเห็นร่วมกันกำหนดระเบียบเศรษฐกิจ หลวงพระบาง-อินโดจีน-เมะล่าย เพื่อเชื่อมโยงกลุ่ม จังหวัด ภาคเหนือล่าง 1 กับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ แขวงไชยยะบูลีและแขวงหลวงพระบาง ของ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว และรัฐกะเหรี่ยงและรัฐมอญ ของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ปัจจุบัน จาก การประชุม LIMEC ที่ผ่านมามีผลการประชุมระหว่าง 3 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว เมียนมาร์โดยจากการประชุม (LIMEC) ครั้งที่ 5 วันที่ 19 - 21 มิถุนายน 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร อำเภอแม่สอด จังหวัด ตาก ได้เกิดความร่วมมือกันระหว่าง 3 ประเทศ ในการพัฒนาการค้า การลงทุนโดยจัดทำบันทึกข้อตกลงและ สัญญาร่วมกัน (MOU and Contract Agreement) และได้มี แนวทางการจัดทำ Action Plan ของกลุ่ม LIMEC ดังนี้

1. ศูนย์กลางการค้าการลงทุนของกลุ่ม LIMEC เป็นศูนย์ตอบโจทย์ธุรกิจครบวงจรที่ รวบรวมสินค้าบริการจากผู้ผลิตและผู้ประกอบการในกลุ่ม LIMEC
2. การพัฒนาและการขยายตลาดโดยให้มีกลุ่มสมาชิก LIMEC Member Ship และการ สร้างแบรนด์ LIMEC Brand
3. การพัฒนาและการขยายตลาดแบบออนไลน์

4. การพัฒนาบุคลากรเพื่อการค้าและการลงทุนระหว่าง 3 ประเทศ

2) ระยะทางจากจุดผ่านแดนถาวรภูฏองจังหวัดอุดรดิถีไปหลวงพระบางเพียง 305 กม. และจากจุดผ่านแดนถาวรภูฏองไปเวียงจันทน์ระยะทางเพียง 229 กม.

3) จังหวัดอุดรดิถีมีศักยภาพในการเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจ East-West Corridor” เชื่อมเมืองเมียวดีถึงเมืองปากลาย โดยจากเมืองเมียวดีประเทศเมียนมา ผ่านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผ่านสี่แยกอินโดจีนจังหวัดพิษณุโลกเข้าสู่จังหวัดอุดรดิถี ข้ามไปยังเมืองปากลาย สปป.ลาว ด้วยระยะทางเพียง 422 กม. โดยเมืองปากลาย ซึ่งติดกับชายแดนไทยที่จังหวัดอุดรดิถี มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน มีท่าเรือที่ดีที่สุด ของลาวตอนเหนือ สามารถรับส่งสินค้าไปถึงประเทศจีน

ความได้เปรียบทางยุทธศาสตร์ของจังหวัดข้างต้น ได้สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจของจังหวัด ในการเติบโตของภาคบริการในบริบท “ไทยแลนด์4.0” ได้แก่ การเติบโตของบริการด้านการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน การขยายตัวของภาคการค้าทั้งสินค้าก่อสร้างและสินค้าอุปโภคบริโภค ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจของ สปป.ลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือการเป็นแหล่งเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์ ของภูมิภาคทั้งทางถนนและทางราง โดยทางรางมีสถานีรถไฟสีลาอาสน์เป็นศูนย์กลางขนถ่ายสินค้าเพื่อเชื่อมต่อถนนกับทางราง มุ่งหน้าสู่ท่าเรือแหลมฉบัง ซึ่งสอดคล้องกับแผนการสร้างรถไฟรางคู่สายเหนือใน อนาคต

4.2.3) ด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว

(1) การค้าชายแดน จังหวัดอุดรดิถี มีพรมแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยประมาณ 145 กิโลเมตร ในพื้นที่อำเภอบ้านโคก และอำเภอน้ำปาด มีช่องทางค้าขายตามแนวชายแดน 15 ช่องทาง เป็นช่องทางที่รถยนต์ผ่านเข้าออกได้ 6 ช่องทาง อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอ บ้านโคก โดยประกาศเป็นจุดค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า จำนวน 4 แห่ง คือ

จุดผ่านแดนถาวร จำนวน 1 แห่ง คือ

➢ ช่องภูฏอง บ้านม่วงเจ็ดต้น หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายทุกวัน ตั้งแต่ เวลา 06.00–20.00 น. อยู่ตรงข้ามกับเมืองปากลายแขวงไชยะบูลี (ด่านสากลพุดู)

จุดผ่อนปรน จำนวน 1 แห่ง คือ

➢ ช่องห้วยต่าง หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ อยู่ตรงข้ามกับเมืองบ่อแต่น แขวงไชยะบูลี (ด่านขอนแก่น)

ช่องประเพณี จำนวน 2 แห่ง คือ

➢ ช่องบ่อเปี้ย (ช่องมหาราช) บ้านบ่อเปี้ย หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเปี้ย อำเภอบ้านโคก ติดต่อกับเมืองทุ่งมีไซ(ตำบลบ้านใหม่) แขวงไชยะบูลี สปป.ลาว ระยะทาง 14 กิโลเมตร (เมืองปากลาย 45กิโลเมตร) เปิดทำการค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์

➢ ช่องห้วยพร้าว หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด ติดต่อกับบ้านหนองปาจิต เมืองบ่อแต่น (ด้านหนองประจิด) แขวงไชยะบูลี สปป.ลาว เปิดทำการค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์

- สินค้าที่ส่งออกไป สปป.ลาว ได้แก่ น้ำมันปิโตรเลียม ปุ๋ยเคมี ก๊าซปิโตรเลียมเหลว อาหาร สัตว์ น้ำรวมถึงน้ำแร่และน้ำอัดลมที่เติมน้ำตาล สุกรแม่พันธุ์ เม็ดพลาสติก โยเกิร์ต เพ็ทเรซิน(เม็ดพลาสติก) โครรงถ ไถนา(เดินตาม) และสินค้าเบ็ดเตล็ด เป็นต้น

5) ฤดู-อุตรดิตถ์-ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่/กรุงเทพฯ และต่อไป
ประเทศต่างๆ

5. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1) ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

(1) ทรัพยากรดิน

ศักยภาพของดินในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถแบ่งเป็นบริเวณต่าง ๆ ได้ดังนี้

- บริเวณที่เหมาะสมในการทำนา แบ่งเป็นบริเวณที่เหมาะสมมาก ได้แก่ บริเวณ
อำเภอรอน และบางส่วนของอำเภอพิชัย ส่วนบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง ได้แก่ พื้นที่
บางส่วนของอำเภอลับแล
- บริเวณที่เหมาะสมในการปลูกพืชไร่ ได้แก่ บริเวณอำเภอพิชัย และบางส่วนของ
อำเภอเมือง
- บริเวณที่ไม่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่ทั่วไป แต่เหมาะสมสำหรับเป็นพื้นที่สำหรับ
เป็น พืชหญ้าเลี้ยงสัตว์หรือปลูกป่า ได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอบ้านโคก อำเภอปากท่า อำเภอน้ำ
ปาด และบางส่วนของอำเภอเมืองอุตรดิตถ์และอำเภอลับแล

(2) สถานการณ์

1. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ และเสื่อมโทรม ดินมีความอุดมสมบูรณ์
ตามธรรมชาติต่ำ ประมาณ 1,481,829.1 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 22.24 ของพื้นที่ดินที่มีปัญหา
ทั้งหมด พื้นที่ที่มีปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำและเสื่อมโทรม ได้แก่ อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำ
ปาด อำเภอปากท่า และอำเภอบ้านโคก เนื่องจากการใช้ประโยชน์พื้นที่ดินเป็นระยะเวลายาวนาน
โดยขาดการปรับปรุงดิน ประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันสูงทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของ
ดินอย่างกว้างขวาง ความอุดมสมบูรณ์ และดินจึงเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ

2. ดินตื้น และลูกรังปะปนในเนื้อดิน มีพื้นที่ประมาณ 746,622.1 ไร่ หรือร้อยละ
11.21 พื้นที่ที่มีปัญหาดินตื้น และลูกรังปะปนในเนื้อดิน ได้แก่ อำเภอท่าปลา อำเภอทองแสนขัน และ
อำเภอปากท่า

3. ดินมีการชะล้างพังทลาย เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากเนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่
ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วยพื้นที่ดอน และพื้นที่สูง มีประมาณ 3,803,887 ไร่ หรือร้อยละ
57.10 พื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอท่าปลา อำเภอน้ำปาด
และอำเภอบ้านโคก จากสภาพภูมิประเทศที่มีความลาดชันสูงประกอบกับปริมาณฝนชุกในแต่ละปี และมีการ
ใช้ทรัพยากรดินและป่าไม้ที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ล้วนแต่ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่าง
กว้างขวางและรุนแรง

4. ดินมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย
นอกจากความอุดมสมบูรณ์ต่ำแล้ว ความสามารถในการอุ้มน้ำก็ต่ำด้วย จึงดูดซับน้ำได้น้อยทำให้พืชที่
ปลูกมักขาดน้ำได้ง่าย โดยเฉพาะในระยะที่ฝนทิ้งช่วง จังหวัดอุตรดิตถ์มีปัญหาดินมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปน
ทรายประมาณ 629,670 ไร่ หรือร้อยละ 9.45

5.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จังหวัดอุดรดิตถ์ มีเนื้อที่ทั้งหมด 4,899,120 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชน สิ่งปลูกสร้าง และอื่น ๆ พื้นที่แหล่งน้ำ ดังนี้

- 1) พื้นที่ป่าไม้ 2,740,786 ไร่ หรือร้อยละ 55.94
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม 1,248,372 ไร่ หรือร้อยละ 25.48
- 3) พื้นที่ชุมชน สิ่งปลูกสร้าง และอื่น ๆ 858,692 ไร่ หรือร้อยละ 17.35
- 4) พื้นที่แหล่งน้ำ 51,270 ไร่ หรือร้อยละ 1.05

5.3 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

1) ทรัพยากรป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดอุดรดิตถ์ประกอบด้วยป่าไม้หลายชนิด มีชนิดป่าไม้ประกอบด้วย ป่าเบญจพรรณ ซึ่งเป็นป่าผลัดใบพบที่ระดับความสูง 500-600 เมตร และป่าเต็งรัง ซึ่งเป็นป่าโปร่ง ทำให้ฝนตกตามฤดูกาลปริมาณน้ำฝนอยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ป่าดงดิบแล้ง ซึ่งมีไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่พบมาก คือ ไม้สัก พื้นที่ป่าจังหวัดอุดรดิตถ์มีปกคลุมอยู่ในทุกอำเภอ แต่พื้นที่ป่าไม้ที่พบมาก คือ ในพื้นที่อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า อำเภอบ้านโคก อำเภอท่าปลา อำเภอลับแล อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ และอำเภอทองแสนขัน ส่วนในเขตอำเภอดรอน และอำเภอพิชัย มีพื้นที่ป่าไม้อยู่ส่วนหนึ่งกระจายเป็นหย่อม ๆ

6. โครงสร้างพื้นฐาน

6.1 ไฟฟ้า

จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีเมื่อเทียบกับปี 2558-2561 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปีต่อไป และมีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้ามากที่สุด คือ ประเภทที่อยู่อาศัย สถานที่ธุรกิจและอุตสาหกรรม อำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีผู้ใช้ไฟฟ้ามากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอพิชัย อำเภอท่าปลา และอำเภอลับแล ตามลำดับ อำเภอที่มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าน้อยที่สุด คือ อำเภอปากท่า บ้านโคก ดรอนทองแสนขัน น้ำปาด

6.2 แหล่งน้ำ

6.2.1 สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร ประชาชนมีอาชีพการเกษตร และการบริหารจัดการน้ำของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าใน พื้นที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์ มีการจัดตั้งสถานีสูบน้ำจำนวน 120 สถานี (แห่ง) มีการจัดตั้งตามพื้นที่ 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง พิชัย ท่าปลา ปากท่า ทองแสนขัน น้ำปาด ดรอน

อำเภอลับแลและอำเภอบ้านโคก ไม่มีการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า เนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำที่สามารถรองรับการเครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้าได้ จึงใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากห้วยหนองคลองบึงน้ำฝนใน การเกษตร

6.2.2 การประปา

ข้อมูลของการประปาส่วนภูมิภาค ในปีงบประมาณ พ.ศ.2561 จังหวัดอุดรดิตถ์มีการผลิต น้ำประปา จำนวน 400 ลูกบาศก์เมตร และในปีงบประมาณ พ.ศ.2561 มีเป้าหมายผู้ใช้น้ำลดลงที่มาก : สำนักงานสถิติจังหวัดอุดรดิตถ์, 2562

6.3 โทรศัพท์

การให้บริการโทรศัพท์ในพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ ในปี พ.ศ.2562 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) โดย ส่วนบริการลูกค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ มีศูนย์บริการ 3 แห่ง คือ ศูนย์บริการลูกค้าสาขาน้ำบาดสาขาพืช และ สาขาอุดรดิตถ์ มีชุมสายทั้งหมด 65 ชุมสาย มีหมายเลขโทรศัพท์ให้บริการในโครงข่ายของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ดังนี้

6.3.1 เลขหมายพื้นฐาน จำนวน 8,195 เลขหมาย (เลขหมายพื้นฐาน)

- เลขหมายสำหรับธุรกิจ จำนวน 1,186 เลขหมาย
- เลขหมายสำหรับบ้านทั่วไป จำนวน 6,000 เลขหมาย - เลขหมายสำหรับราชการ

จำนวน 1,009 เลขหมาย

6.3.2 เลขหมายอินเทอร์เน็ต จำนวน 11,153 เลขหมาย ที่มา : บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) โดยส่วนบริการลูกค้าจังหวัดอุดรดิตถ์ ,พฤศจิกายน 2562

6.4 การคมนาคม

จังหวัดอุดรดิตถ์มีโครงข่ายถนนที่สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างสะดวกทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ มีทางหลวงแผ่นดิน 2 สาย (สาย หมายเลข 11 และสายหมายเลข 102) ทางหลวงจังหวัด 30 สาย โดยเมื่อพิจารณาเส้นทางรถโดยสารประจำ ทางระหว่างชุมชนต่าง ๆ ภายในจังหวัดกับจังหวัดอื่น ๆ มีจำนวนรวมกว่า 50 สาย ประกอบด้วย เส้นทางเดิน รถในชุมชนเมืองอุดรดิตถ์ เส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์และเส้นทางเดินรถภายในจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเส้นทาง ระหว่างเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ กับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านในเขตจังหวัด ชุมชนที่มีรถโดยสารประจำทางผ่าน มากที่สุด คือ เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ รองมาคือ เทศบาลตำบลในเมือง เทศบาลตำบลวังกะพือ เทศบาลตำบล ทุ่งยั้ง เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ และเทศบาลตำบลหัวดง โดยมีเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์เป็นศูนย์กลาง การคมนาคมระหว่างภาคเหนือและการคมนาคมภายในจังหวัด เป็นจุดที่มีการหยุดพักของรถโดยสารระหว่าง ทางจำนวนมาก

ทางรถไฟ มีเส้นทางรถไฟสายเหนือจากกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดเชียงใหม่ผ่านเมืองอุดรดิตถ์ และมีเส้นทางแยกจากสถานีบ้านดารา ในเขตอำเภอพิชัย ไปยังสถานีสวรรคโลก อำเภอสวรรคโลก จังหวัด สุโขทัย ในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์มีเส้นทางรถไฟผ่าน 3 อำเภอ คือ พิชัย ตรอน และเมืองอุดรดิตถ์ มีสถานีรถไฟ รวม 12 สถานี สถานีที่สำคัญมากที่สุด 2 สถานี คือ สถานีศิลาอาสน์ และสถานีอุดรดิตถ์ ตั้งอยู่ในเขต อำเภอ เมืองอุดรดิตถ์จัดเป็นสถานีรถไฟที่สำคัญของเส้นทางเดินรถสายเหนือ เพราะเป็นจุดขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และผู้โดยสารจำนวนมาก รวมทั้งเป็นจุดเติมน้ำมัน เชื้อเพลิง และสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

7. ข้อมูลด้านสาธารณสุข

จังหวัดอุดรดิตถ์มีจำนวนสถานพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข คือ โรงพยาบาล อุดรดิตถ์ โรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลค่ายพิชัยดาบหัก อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 2,489 อัตราส่วนทันตแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1: 8,929 และอัตราส่วนเภสัชกรต่อประชากรเท่ากับ 1: 5,534